

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Tárgy

027

Szerző:

Cím: Könyvtári dolgok.

Idő

'1911'

Forrás:

Magyarország.

Személy

Bp.

1911 III. 8

Könyvtári dolgok.

— Két könyvtárunk jubileumán. —

Ma nyolczvan éve, 1831. márczius hetedikén, a Magyar Tudományos Akadémia akkori titkára egy szerény kis szekrényben elhelyezte Schams Ferencznek, a száz év előtti Buda-Pest derék ismertetőjének ajándékba kapott öt művét. Ez a csirája az Akadémia könyvtárának, melyben ma százhetvenezer kötet könyv van. És most ötven esztendeje, hogy Török Pál református püspök országos gyűjtés útján megvette a pesti református főiskola számára a Rádayak híres péczeli könyvtárát. Ez a két könyvtár így egymás mellett teljes-tökéletesen képét adja könyvtári állapotainknak.

Közönyvtáraink tudománykedvelő és irodalompartoló magánemberek gyűjteményeiből s jórészt ajándékaiból szedődtek össze.

Az Akadémia Schams után egy sereg bőkezű pártfogóhoz jutott. Megindítá a sort Czuczor Gergely, aki tizenhatodik századi ritka magyar nyomtatványokat ajándékozott az Akadémiának. Teleki József gróf, az Akadémia első elnöke, 1834-ben megvette s az Akadémiának adta Kresznerics Ferencznek 1060 kötetből álló könyvtárát, melyben kétszáznál több magyar vonatkozású őnyomtatvány volt. Az amatőr Marczibányi Líviusz odaajándékozta négyszázhatvan-kötetes pompás könyvtárát, melyben nagyrértékű képzőművészeti és utazási művek voltak. A szorgalmas Petrovics Frigyes Németország kiválóbb könyvtáraiban esztendőnkön át másolgatta a magyar vonatkozású könyveket és gyűjteményét, melyet «Petrovics-gyűjtemény»

(Ezen öt kötetbe foglalva külön kezelnek, az Akadémiának ajándékozta.

1838-ban már 2200 kötetre szaporodott a könyvtár állománya. Ekkor fejedelmi adományhoz jutott az Akadémia. Batthyány Gusztáv gróf odaadta harmincezer-kötetes családi könyvtárát, melynek alapját Batthyány Lajos gróf nádor vetette meg. Megtetézte az ajándékot Batthyány Kázmér gróf, aki a maga, majd háromezer kötetből álló könyvtárát adta az Akadémiának. Ez a könyvtár Batthyány József biboros alapította. Ugyanakkor Horváth Endre is ajándékozott az Akadémiának 677 kötet klasszikust és magyar irodalmi művet. Két év múlva a Karok és Rendek is pártfogásukba vették az Akadémia könyvtárát, törvénybe iktatva: — 1840. évi VI. t.-czikk 11. §. — «Ő Felségének meg-egyező kegyelmes akaratjával a Magyarországból és ahhoz kapcsolódó részekben kinyomatott minden munkákból a magyar tudós társaságot egy példány illeti.» Az előlülő Teleki József gróf kifogyhatatlan volt bőkezűségében. 1850-ben megvette az Akadémia számára Jancsó Imrénének hatszázötvenes könyvtárát, benne sok értékes hungarikumot. Közben adott az Akadémia könyvtárának két Corvinát és egy tizennegyedik századi Justinianát. A nagy könyvadakozók sorát talán Pulszky Ferencz zárja be, aki 1867-ben ezerkétszáz kötetet adott az Akadémiának, köztük sok könyvészeti ritkaságot, miket bujdosása idején gyűjtött. Az adakozók sorában van V. Ferdinánd is, szerény negyven kötettel. Több nem tellett az udvari könyvtárból, melynek legdrágább kincsei Magyarországon harcolt könyvészeti ritkaságok.

Szűkebb arányokban ugyanigy gyűlt össze a pesti református főiskola könyvtára is. A Ráday-nemzetség, melynek a régi magyar

irodalomban elévülhetetlen érdemei vannak, a tizenhetedik századtól kezdve szorgalmasan gyűjti a könyveket. Legszenvedelmesebb könyvgyűjtő volt az író Ráday Gedeon. Könyvtárában csak tizenhatodik századi magyar szerzők művei között harminczegy ritka kötet volt. Említettük, hogy ezt a könyvtárt vette meg Török Pál püspök 1861-ben, összegyűjt-ven hitsorsosai közt erre a czéira huszonegyezer forintot. Meggyarapodott azután a könyvtár egy sereg református lelkész adományai-
val s ma harminczkétezer kötet van a könyvtárban, a hungarikák és régi magyar folyóiratok közt nem egy olyan, mely a Nemzeti Múzeum könyvtárában se található.

Milyen óriási azonban a különbség a jubiláló két könyvtár rendjében! Az Akadémia könyvtárának még csak öt könyve volt s azoknak már külön szekrényt szereztek. 1838-ban, mikor egyszerre megtízszereződött a könyvtár állománya, már rendes katalógusa volt a könyvtárnak. S azóta folyton a legnagyobb rend és pedantéria uralkodik itt a könyvtár kezelésében. Mai vezetői: Szily Kálmán főkönyvtáros a tudós és gyűjtő szenvedelmével őrzi és tartja rendben a könyvtárt, Hellebrandt Árpád alkönyvtáros pedig a szakavatott könyvtáros buzgalomával és könyvészeti érzékével tartja számon a könyvállományt és osztja be a gyarapodást. Maga czéduláz, bibelődik a köteles példányokkal és közel kétszáz-ezer könyvét úgy ismeri, mint a régi idők nagy hadvezérei katonáikat, — személy szerint, példányonkint. Sötétben is rátalál a kért könyvre.

Az Akadémia könyvtárának ez a rendezett-

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

(Hely) (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

0274

Hely

Idő

Személy

Helyszám

Székesfővárosi házinymoda 1915.

sége jellemzi országos nagy könyvtaraink állapotát. Ilyen a Széchenyi-könyvtár is, az Egyetemi könyvtár, a Statisztikai Hivatal könyvtára, a szegedi Somogyi-könyvtár. A többiek jó részének állapotát pedig a Ráday-könyvtár jellemzi.

Ötven esztendeje van a pesti református egyház birtokában ez a könyvtár. 1885-ben, mikor pedig már egy negyedszázad óta volt az egyházközségé, még mindig rendezetlen állapotban leledzett. Agg tudósunk: Szilády Áron (ez évben lesz ötvenedik évfordulója a kadémiaitagságának!) szánta rá magát legelőbb, hogy bele fogjon a könyvtár rendezésébe. Más elfoglaltsága miatt abba kellett hagynia a munkát. A czédulázást befejezte (!?) Petri Elek theologiai tanár. A levéltárt 1897-ben rendezette Rupp Kornél dr. De voltaképpen ma se tudják, mi minden van a könyvtárunkban s ha rendezve is lenne, teljesen használhatatlan és használatlan. Nagy szerencsájének kell lennie, aki véletlenül nyitva találja s ha bement, átkecskebukázva holmi ládákön és a padlóra vetett könyvhalmokon, sem asztalt, sem széket nem talál, ahová letelepedhetnék. Az ország kulturái középpontjában van tehát egy nagy könyvtárunk, mely úgy érte meg a félszázados jubileumát, hogy a kultúra javára bizony édes-keveset tett. Egy 32.000 kötetes könyvtár, amely ma évenkint ötvenkilencz kötettel-füzetel gyarapodik!

Nincs mit szégyenkeznie a lőcsei ág. ev. egyházközség könyvtárának (16,913 kötete van, köztük harmincz ritka régi magyar könyv, a török-magyar háborúknak talán legteljesebb röpirat- és ujsággyjüteménye), hogy 1909-ben, amikorról szól az utolsó statisztika, az egész esztendőben csak három olvasó vetődött a helyiségeibe. És nem szégyenkezhethet az eperjesi ág. ev. kollégium könyvtára sem (14,714 kötete van, köztük 34 XVI—XVII. századbéli magyar mű), amiért az utolsó esztendőben csak tizenöt darab könyvvel gyarapodott és csak negyvennyolcz kötet könyvét olvasták.

Ha látjuk, hogy például az eperjesi egyházmegyei könyvtár 11,165 kötet könyve az utolsó évben csak 29 darabbal gyarapodott meg, az esztergomi papnevelőintézet 13,162 kötete 20 darabbal, a piaristák nyitrai könyvtárának 11,970 kötete 14 darabbal, a váci könyvtárunk pedig (15,348 kötet) 7 darabbal, — szomoruan konstatálnunk kell, hogy 1885 óta, mikor György Aladár megírta «Magyarország köz- és magánkönyvtárainak» statisztikáját, éppen nem mult el az ok a panaszra, hogy az egy-

házi hatóságok tulajdonában levő könyvtárak egy nagy része nem felel meg hivatásának.

h. ö.